

Hallgatni már nem lehet: a legfelsőbb bíróságoknak meg kell indokolniuk, miért nem kérnek uniós iránymutatást

Az Európai Unió Bíróságának (Bíróság, EUB) egyik márciusi döntése a bírósági eljárások technikai részletének tűnhet, valójában azonban a jogbiztonság és a kiszámítható ítélkezés szempontjából kiemelkedő jelentőségű. A Bíróság kimondta, hogy egy nemzeti legfelsőbb bíróság (olyan bíróság, amelynek döntése ellen nincs helye jogorvoslatnak) akkor is köteles konkrétan megindokolni, miért nem fordul előzetes döntéshozatalért az uniós bírósághoz uniós jogi relevanciájú ügyben, ha a nemzeti joga egyébként lehetővé teszi a rövid, összefoglaló indokolással történő döntéshozatalt. Más szóval: a legfelsőbb fórum nem intézheti el annyival az ügyet, hogy szerinte a válasz egyértelmű, hanem meg kell mutatnia, pontosan miért gondolja ezt.

Az előzetes döntéshozatali eljárás az uniós jog egyik kulcsintézménye. Ennek révén a tagállami bíróságok az Európai Unió Bíróságától kérhetnek értelmezést, ha bizonytalanok abban, miként kell értelmezni egy uniós szabályt, vagy az alkalmazandó másodlagos uniós jogforrás érvényességével kapcsolatos kérdés merül fel. A legfelsőbb szintű bíróságok számára ez bizonyos helyzetekben kötelezettség is, amely alól csak szűk körben lehet mentesülni. Ilyen például, ha a kérdés az ügy eldöntése szempontjából nem releváns, ha arra az uniós bíróság már egyértelmű választ adott, vagy ha a helyes értelmezés annyira nyilvánvaló, hogy észszerű kétség sem marad. A mostani ítélet lényege az, hogy e kivételek alkalmazását a bíróság nem hagyhatja a háttérben: meg kell indokolnia, melyik kivételre támaszkodik, és miért.

Üzleti szempontból ez a döntés azért jelentős, mert a legfelsőbb bíróságok döntései gyakran meghatározzák az üzleti kockázatok végső kereteit. Ha egy adójogi, munkajogi, fogyasztóvédelmi, bevándorlási vagy versenyjogi ügyben uniós jogi kérdés merül fel, nem mindegy, hogy a legfelsőbb bíróság milyen átláthatósággal jut arra a következtetésre, hogy nincs szükség az EUB iránymutatására. A részletes indokolási kötelezettség növeli a kiszámíthatóságot, mert a felek jobban megérthetik, miért nem kapott hangsúlyt az uniós jogi dimenzió, és könnyebben felmérhetik a további jogorvoslat vagy stratégiai alkalmazkodás esélyeit.

A döntésnek van egy árnyalt, de fontos üzenete a bíróságok számára is: az eljárások gyorsítása legitim cél, de nem írhatja felül az uniós jog egységes alkalmazásának követelményét. A nemzeti jogalkotó törekedhet arra, hogy a legfelsőbb bíróságok rövidebb indokolással dönthessenek, és így több energiát fordíthassanak az igazán nehéz ügyekre, de ha az ügyben felmerül az előzetes döntéshozatal kérdése, akkor az indokolás nem lehet üres formalitás. A bíróságnak meg kell mutatnia, hogy valóban elvégezte a szükséges mérlegelést.

Ez a vállalati szereplők számára a peres stratégia oldaláról is fontos. Ha egy vállalat olyan ügyben érintett, ahol az uniós jog értelmezése nem egyértelmű, akkor érdemes tudatosan felépíteni azt az érvelést, amely alátámasztja az előzetes döntéshozatal szükségességét. A mostani ítélet ugyanis megerősíti, hogy a legfelsőbb bíróság nem söpörheti félre hallgatással ezt az igényt. Még ha el is utasítja, annak okát világosan, konkrétan és az ügy sajátosságaira szabva kell bemutatnia. Ez erősítheti a peres felek pozícióját, és jobb alapot adhat a jogvita stratégiai tervezéséhez.

KOVÁCS RÉTI SZEGHEŐ
ÜGYVÉDI IRODA

A döntés tágabb értelemben a jogállami átláthatóságot szolgálja. A vállalkozások számára a kiszámítható jogalkalmazás legalább annyira fontos, mint maga a kedvező szabályozási környezet. Ahol világos, hogy a legfelsőbb bíróság miért kér vagy miért nem kér uniós iránymutatást, ott kisebb a jogértelmezési bizonytalanság, és jobban tervezhető a kockázat. Az üzenet világos: a legfelsőbb bíróságoknak nemcsak dönteniük kell, hanem meg is kell mutatniuk, hogyan jutottak el a döntésükig.